

Anonymizované znenie

Preklad

C-57/24 – 1

Vec C-57/24 [Ławida]ⁱ

Návrh na začatie prejudiciálneho konania

Dátum podania:

26. január 2024

Vnútroštátny súd:

Sąd Okręgowy w Gliwicach

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

24. október 2023

Navrhovatelia:

BA

BR

PRACOVNÝ DOKUMENT

ⁱ Názov tejto veci je fiktívny. Nezodpovedá skutočnému menu ani názvu žiadneho z účastníkov konania.

UZNESENIE

Dňa 24. októbra 2023.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy (Krajský súd Gliwice, III. občianskoprávne odvolacie oddelenie, Poľsko)

[*omissis*]

po tom, ako 24. októbra 2023 v Gliwiciach prejednal návrh BA

[*omissis*]

na schválenie zrušenia právnych účinkov spojených s nepredložením vyhlásenia o odmietnutí dedičstva v stanovenej lehote

v nadväznosti na odvolanie navrhovateľky

proti uzneseniu Sąd Rejonowy w Gliwiciach (Okresný súd, Gliwice, Poľsko)

zo 17. februára 2022, [*omissis*] rozhodol:

na základe článku 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie sa Súdnemu dvoru Európskej únie predkladá návrh na začatie prejudiciálneho konania o tejto otázke týkajúcej sa výkladu ustanovenia práva Únie:

má sa článok 13 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 650/2012 zo 4. júla 2012 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a prijatí a výkone verejných listín v dedičských veciach a o zavedení európskeho osvedčenia o dedičstve (Ú. v. EÚ L 201, 2012, s.107) vykladať v tom zmysle, že sa neuplatní na situáciu, v ktorej je na to, aby vyhlásenie o odmietnutí dedičstva bolo platné, okrem jeho samotného prijatia podľa právnej úpravy členského štátu obvyklého pobytu osoby povinnej podať vyhlásenie ešte potrebné, aby toto vyhlásenie bolo schválené súdom, napríklad v prípade, že takéto vyhlásenie bolo podané po uplynutí lehoty stanovenej na tento účel?

ODÔVODNENIE

uznesenie z 24. októbra 2023 - ako návrh na začatie prejudiciálneho konania

I. Predmet konania

- 1 Navrhovateľka BA, zastúpená svojím zákonným zástupcom, otcom BR, podala návrh na schválenie zrušenia právnych účinkov spojených s nepredložením vyhlásenia o odmietnutí dedičstva po svojom príbuznom ZJ v stanovenej lehote tým, že urobila takéto vyhlásenie.

2

- 2 Poručiteľ zomrel v Nemecku, kde mal v čase svojej smrti aj obvyklý pobyt.
- 3 Navrhovateľka má bydlisko v Poľsku, rovnako ako iné osoby, ktoré patrili do okruhu zákonných dedičov tohto zosnulého a ktoré už odmietli jeho dedičstvo.

II. Poľské právo.

- 4 Podľa článku 1012 ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (zákon z 23. apríla 1964, Občiansky zákonník, konsolidované znenie Dz.U. 2023.1610, ďalej len „Občiansky zákonník“) dedič môže prijať dedičstvo bez obmedzenia zodpovednosti za dlhy (jednoduché prijatie), alebo prijať dedičstvo s obmedzením tejto zodpovednosti (prijatie s výhradou súpisu) alebo odmietnuť dedičstvo.
- 5 Podľa článku 1015 Občianskeho zákonníka vyhlásenie o prijatí alebo odmietnutí dedičstva možno urobiť do šiestich mesiacov odo dňa, keď sa dedič dozvedel o svojom dedičskom práve (§ 1). Ak dedič nepodá vyhlásenie v lehote stanovenej v § 1, považuje sa to za prijatie dedičstva s výhradou súpisu (§ 2).
- 6 Podľa článku 1018 Občianskeho zákonníka je vyhlásenie o prijatí alebo odmietnutí dedičstva, ktoré obsahuje podmienku alebo je časovo obmedzené neplatné (§ 1). Vyhlásenie o prijatí alebo odmietnutí dedičstva nemožno odvolať (§ 2). Vyhlásenie o prijatí alebo odmietnutí dedičstva sa podáva pred súdom alebo notárom. Možno ho urobiť ústne alebo písomne s úradne osvedčeným podpisom. Splnomocnenie na vydanie vyhlásenia o prijatí alebo odmietnutí dedičstva musí mať písomnú formu s úradne osvedčeným podpisom (§ 3).
- 7 Podľa poľského práva je teda možné podať vyhlásenie o odmietnutí dedičstva pred súdom. Podľa článku 640 ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (zákon zo 17. novembra 1964, Občiansky súdny poriadok, konsolidované znenie, Dz.U. 2023.1550, ďalej len „Občiansky súdny poriadok“) spresňuje miestnu príslušnosť súdu a uvádza, že vyhlásenie o jednoduchom prijatí dedičstva alebo o prijatí dedičstva s výhradou súpisu alebo o odmietnutí dedičstva možno urobiť pred notárom alebo na okresnom súde, v ktorého obvode sa nachádza bydlisko alebo miesto pobytu osoby, ktorá podáva vyhlásenie. Notár alebo súd bezodkladne zašle vyhlásenie vrátane príloh súdu, ktorý koná vo veci dedičstva (§ 1). Vyhlásenia uvedené v § 1 možno podať aj na súde rozhodujúcom v dedičských veciach v priebehu konania o určení práv k dedičstvu (§ 2).
- 8 Podľa článku 628 Občianskeho súdneho poriadku je súdom konajúcim v dedičskej veci – teda súdom, na ktorom by sa malo viesť konanie o určení práv k dedičstvu, ak majú právomoc konať poľské súdy – súd posledného obvyklého pobytu poručiteľa, a ak jeho obvyklý pobyt v Poľsku nemožno určiť, tak súd podľa miesta, kde sa nachádza dedičstvo, alebo jeho časť (dedičský súd). Ak sa neuplatnia vyššie uvedené dôvody, dedičským súdom je Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy (Okresný súd pre hlavné mesto Varšava, Poľsko).

- 9 Podľa článku 1020 Občianskeho zákonníka dedič, ktorý odmietol dedičstvo, je z dedičstva vylúčený, ako keby sa otvorenia začatia konania o dedičstve nedožil.
- 10 Vyhlásenie o prijatí dedičstva alebo o odmietnutí dedičstva je prejavom vôle, ktorý nie je určený konkrétnemu adresátovi a ktorý má právne účinky, ak bolo urobené v zákonom stanovenej lehote po tom, ako bolo takéto vyhlásenie urobené pred súdom alebo notárom. Zo skutočnosti, že v článku 1015 § 1 Občianskeho zákonníka je lehota na podanie vyhlásenia o prijatí alebo odmietnutí dedičstva stanovená ako hmotnoprávna lehota podliehajúca preklúzii vyplýva, že po jej uplynutí zaniká právo na uplatnenie tohto subjektívneho práva a vyhlásenie urobené po uplynutí lehoty nemá žiadne právne účinky. Na uplynutie lehoty sa prihliada z úradnej povinnosti a neexistuje možnosť jej predĺženia (pozri uznesenie Sąd Najwyższy (Najvyšší súd) z 13. decembra 2012, V CSK 18/12 [omissis]).
- 11 Zrušenie účinkov nepredloženia vyhlásenia o odmietnutí dedičstva alebo prijatia s obmedzením zodpovednosti v stanovenej lehote však je možné len v presne a taxatívne vymedzených situáciách. Podľa článku 1019 § 1 Občianskeho zákonníka, ak bolo vyhlásenie o prijatí alebo odmietnutí dedičstva urobené v dôsledku omylu alebo hrozby, použijú sa ustanovenia o vadách prejavu vôle s týmito zmenami:
- 1) návrh na zrušenie právnych účinkov vyhlásenia musí byť podaný súdu;
  - 2) dedič musí súčasne vyhlásiť, či a akým spôsobom dedičstvo prijíma, alebo či ho odmieta.

Podľa článku 1019 § 2 Občianskeho zákonníka sa dedič, ktorý v dôsledku omylu alebo hrozby nepodal v stanovenej lehote žiadne vyhlásenie, môže uvedeným spôsobom vyhnúť právnym následkom nedodržania lehoty.

- 12 **Pre prejednávajúcu vec je významné, že podľa § 3 uvedeného článku sa na zrušenie právnych účinkov vyhlásenia o prijatí alebo odmietnutí dedičstva vyžaduje schválenie súdu.**
- 13 **V prejednávanej veci navrhovateľka na základe uvedenej právnej úpravy podala návrh na schválenie zrušenia právnych účinkov nepodania vyhlásenia o odmietnutí dedičstva po ZJ v stanovenej lehote šiestich mesiacov v dôsledku omylu - a teda na vecné posúdenie súdu, či neurobenie takéhoto vyhlásenia v stanovenej lehote bolo skutočne dôsledkom omylu - súčasne s urobením takéhoto vyhlásenia.**

III. Právomoc.

- 14 Podľa článku 4 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 650/2012 zo 4. júla 2012 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a prijatí a výkone verejných listín v dedičských veciach a o zavedení európskeho

osvedčenia o dedičstve (Ú. v. EÚ L 201, 2012, s.107), ďalej len „nariadenie“, majú právomoc konať vo veci celého dedičstva súdy členského štátu, v ktorom mal zosnulý obvyklý pobyt v čase smrti.

- 15 Na základe osobitného pravidla stanoveného v článku 13 nariadenia okrem súdu, ktorý má právomoc konať v dedičskej veci podľa tohto nariadenia, majú na prijatie takýchto vyhlásení právomoc aj súdy členského štátu obvyklého pobytu ktorejkoľvek osoby, ktorá môže podľa rozhodného práva pre dedenie urobiť pred súdom vyhlásenie o prijatí alebo odmietnutí dedičstva, odkazu alebo povinného dedičského podielu alebo vyhlásenie, ktorého cieľom je obmedziť zodpovednosť dotknutej osoby za dlhy z dedičstva, ak podľa právneho poriadku tohto členského štátu možno takéto vyhlásenia urobiť pred súdom.
- 16 Preto nie je pochýb o tom, že právomoc majú aj súdy členského štátu obvyklého pobytu každej osoby, ktorá môže podľa rozhodného práva pre dedenie urobiť vyhlásenie pred súdom o prijatí alebo odmietnutí dedičstva v lehote šiestich mesiacov na jeho podanie.

V takejto situácii je v súlade s článkom 28 nariadenia vyhlásenie o prijatí alebo odmietnutí dedičstva, odkazu alebo povinného dedičského podielu alebo vyhlásenie určené na obmedzenie zodpovednosti osoby, ktorá vyhlásenie podáva, formálne platné, ak spĺňa požiadavky: a) práva pre dedenie podľa článku 21 alebo 22, alebo b) práva štátu, v ktorom má osoba, ktorá podáva vyhlásenie, obvyklý pobyt.

- 17 Podľa článku 15 nariadenia, ak sa začalo konanie na súde členského štátu v dedičskej veci, v ktorej nemá podľa tohto nariadenia právomoc konať, súd bez návrhu vyhlási, že nemá právomoc.
- 18 Podľa článku 1099 Občianskeho súdneho poriadku súd kedykoľvek počas konania skúma *ex offico* nedostatok právomoci vnútroštátnych súdov. V prípade nedostatku vnútroštátnej právomoci súd žalobu alebo návrh zamietne s výhradou článku 1104 § 2 alebo článku 1105 § 6 (§ 1), ktoré nie sú uplatniteľné v prejednávanej veci. Nedostatok vnútroštátnej právomoci je dôvodom neplatnosti konania (§ 2).

IV. Pochybnosti vnútroštátneho súdu.

- 19 Keďže porúčiteľ mal v čase svojej smrti obvyklý pobyt v Nemecku, podľa všeobecného pravidla článku 4 nariadenia majú nemecké súdy vo všeobecnosti právomoc rozhodovať vo všetkých veciach týkajúcich sa jeho dedičstva.

Súdu, ktorý položil otázku, nie sú známe žiadne konania prebiehajúce na uvedených súdoch, ktoré by sa týkali dedičstva po uvedenom porúčiteľovi.

Takéto konania nezačala navrhovateľka, ktorá má obvyklý pobyt v Poľsku.

Poľský súd požiadala len o schválenie zrušenia právnych účinkov nepredloženia vyhlásenia o odmietnutí dedičstva v stanovenej lehote, pričom takéto vyhlásenie zároveň urobila.

- 20 Podľa citovaného článku 13 nariadenia majú poľské súdy ako výnimku z uvedeného pravidla okrem nemeckého súdu, ktorý má právomoc konať v dedičskej veci podľa článku 4 nariadenia, právomoc prijať vyhlásenie o odmietnutí dedičstva od osôb s obvyklým pobytom v Poľsku.
- 21 V prejednávanej veci vzniká otázka, či do právomoci stanovenej v článku 13 nariadenia patria aj veci, v ktorých je prijatie takéhoto vyhlásenia spojené z dôvodu jeho oneskoreného podania s nutnosťou schváliť takéto oneskorené vyhlásenie na účely dosiahnutia právneho účinku vylúčenia osoby z dedenia po určitom poručiteľovi.**
- 22 Zúžené chápanie podmienky „prijatia“ vyhlásenia stanovenej v článku 13 ako úkonu, ktorý má v podstate len technickú povahu a rovná sa prijatiu takéhoto vyhlásenia súdom, vedie k záveru, že len v takomto rozsahu majú právomoc súdy štátu obvyklého pobytu osoby, ktorá robí vyhlásenie o odmietnutí dedičstva. Podľa takéhoto chápania sa teda alternatívna cesta, ktorú má dedič k dispozícii z hľadiska právomoci a kolíznych noriem v mieste svojho obvyklého pobytu, nevzťahuje na vyhlásenia, ktoré sa nielen podávajú, ale musia byť aj schválené dedičským súdom, a to aj v prípade vyhlásenia o zrušení právnych účinkov nepredloženia vyhlásenia o odmietnutí dedičstva v stanovených lehotách. Za týchto okolností by sa následne muselo vychádzať z toho, že takéto vyhlásenia možno podať len na základe právnej úpravy dedičského práva výlučne pred orgánmi, ktoré majú právomoc rozhodovať v danej veci podľa článku 4 nariadenia.
- 23 K tomuto výkladu sa priklonil generálny advokát vo svojich návrhoch prednesených 20. januára 2022 vo veci C-617/20, v ktorých uviedol, že je potrebné súhlasiť s názormi vyjadrenými v právnej náuke, podľa ktorých sa má článok 13 nariadenia č. 650/2012 vykladať v tom zmysle, že sa neuplatní, ak je na vyvolanie určitých právnych účinkov, ktoré stanovuje rozhodné právo pre dedenie, potrebné, aby súd prijal opatrenia, ktoré prekračujú rámec samotného prijatia vyhlásenia, napríklad, aby vydal rozhodnutie alebo začal iné konanie (pozri body 38 a 39 stanoviska).

Súdny dvor sa vo svojom rozsudku z 2. júna 2022 (C-617/20) na tento názor neodvolával, keďže nebol predmetom otázky vo veci C- 617/20.

- 24 [omissis]
- 25 Treba tiež [omissis] uviesť, že rozsah právomoci stanovenej v článku 13 nariadenia nie je jednoznačný a týka sa otázky, ktorá je dôležitá aj z praktického hľadiska.

- 26 Je skutočnosťou, že v súlade so všeobecnými pravidlami výkladu by sa určenie rozsahu právomoci stanovenej v článku 13 nariadenia, ako výnimka z pravidla stanoveného v jeho článku 4, malo vykonávať reštriktívne.
- 27 Treba však pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora jednak z požiadaviek jednotného uplatňovania práva Únie a jednak zo zásady rovnosti vyplýva, že znenie ustanovenia práva Únie, ktoré neobsahuje žiadny výslovný odkaz na právo členských štátov s cieľom určiť jeho zmysel a rozsah pôsobnosti, si v zásade vyžaduje samostatný a jednotný výklad v celej únii, ktorý musí zohľadňovať nielen znenie tohto ustanovenia, ale aj jeho kontext a cieľ sledovaný predmetnou právnou úpravou [pozri rozsudky z 1. marca 2018, Mahnkopf, C-558/16, EU:C:2018:138, bod 32, a z 9. septembra 2021, UM (Zmluva o prevode vlastníctva pre prípad smrti), C-277/20, EU:C:2021:708, bod 29].
- 28 Tento článok 13 má teda v spojení s odôvodnením 32 zjednodušiť úkony dedičov a odkazovníkov tak, že stanovuje výnimku z pravidiel určenia právomoci stanovených v článkoch 4 až 11 uvedeného nariadenia (pozri rozsudok z 21. júna 2018, Oberle, C-20/17, EU:C:2018:485, bod 42).

Okrem toho vzhľadom na skutočnosť, že z odôvodnenia 67 nariadenia vyplýva, že dedičia by mali mať možnosť ľahko preukázať svoje postavenie alebo práva a právomoci s cieľom rýchleho, jednoduchého a účinného vyriešenia dedičstva s cezhraničnými dôsledkami v únii, zdá sa, že možno obhájiť názor, že právomoc súdu podľa článku 13 nariadenia č. 650/2012 sa vzťahuje nielen na úkony týkajúce sa prijatia vyhlásenia uvedeného v tomto ustanovení, ale aj na iné úkony vyhradené súdu v takýchto konaniach vrátane schválenia zrušenia právnych účinkov vyhlásenia o odmietnutí dedičstva nepredloženého v stanovených lehotách súdom. Takýto výklad je možný aj vzhľadom na tento cieľ nariadenia, ktorým je v súlade s jeho odôvodnením 7 uľahčiť riadne fungovanie vnútorného trhu odstránením prekážok voľného pohybu osôb, ktoré chcú uplatňovať svoje práva v kontexte dedenia, ktoré má cezhraničné dôsledky, pričom v európskom priestore spravodlivosti musia byť efektívne zaručené práva dedičov a odkazovníkov, ďalších osôb s blízkym vzťahom k zosnulému, ako aj veriteľov poručiteľa (pozri rozsudky z 1. marca 2018, Mahnkopf, C-558/16, EU:C:2018:138, bod 35; z 1. júla 2021, Vorarlberger Landes- und Hypotheken-Bank (C-301/20, EU:C:2018:528, body 27 a 34).

Okrem toho možno uviesť, že Súdny dvor už vo svojej judikatúre poukázal na práva subjektov, ktoré nevyplývajú priamo z doslovného znenia predpisov (napríklad právo cestujúceho na náhradu aj za meškanie letu – pozri rozsudok z 19. novembra 2009, Sturgeon a i., C-402/07 a C-432/07, EU:C:2009:716, bod 69).

- 29 Z odôvodnenia 33 nariadenia totiž vyplýva, že osobe, ktorá chce obmedziť svoju zodpovednosť za dlhy v rámci dedičstva, by sa nemalo umožniť urobiť tak jednoduchým vyhlásením na tento účel pred súdmi alebo inými príslušnými orgánmi členského štátu, v ktorom má obvyklý pobyt, ak rozhodné právo pre

dedičstvo od nej vyžaduje, aby iniciovala osobitné súdne konanie pred príslušným súdom, napríklad konanie o súpise majetku, a že vyhlásenie, ktoré za týchto okolností vykoná osoba v členskom štáte svojho obvyklého pobytu formou ustanovenou v právnom poriadku tohto členského štátu, by preto nemalo byť oficiálne platné na účely tohto nariadenia, a písomnosti, ktoré sú návrhom na začatie súdneho konania, by sa taktiež nemali považovať za vyhlásenia na účely tohto nariadenia.

- 30 Treba však poznamenať, že nariadenie o dedičstve č. 650/2012 rozlišuje medzi „vyhlásením o prijatí alebo odmietnutí dedičstva“ a „vyhlásením určeným na obmedzenie zodpovednosti osoby za dlhy z dedičstva“. To jasne vyplýva napríklad zo samotného znenia článku 13, ktorý tiež stanovuje možnosť podať „vyhlásenie o prijatí alebo odmietnutí dedičstva, odkazu alebo povinného dedičského podielu alebo vyhlásenie, ktorého cieľom je obmedziť zodpovednosť dotknutej osoby za dlhy z dedičstva“ pred súdom členského štátu obvyklého pobytu osoby, ktorá podáva vyhlásenie.
- 31 Zásady riadnej právnej úpravy a prezumpcia racionálneho normotvorcu naznačujú, že keď normotvorca používa v právnom akte odlišné pojmy, dáva im odlišný zmysel, obsah a s nimi spojené právne dôsledky.
- 32 Citované odôvodnenie 33, ktoré obmedzuje rozsah právomoci ustanovenej v čl. 13 nariadenia, sa pritom výslovne vzťahuje len na vyhlásenia o obmedzení zodpovednosti za dlhy dedičstva, s ktorými sa spravidla spája potreba, aby súd v dôsledku urobeného vyhlásenia vykonal ďalšie úkony, ako je napríklad začatie konania o súpise majetku, a nie na vyhlásenie o odmietnutí dedičstva, s ktorým sa neviaže potreba začať ďalšie konania, ale len jeho prípadné schválenie, ak bolo vyhlásenie urobené až po uplynutí na to stanovenej lehoty, ako navrhuje navrhovateľka v prejednávanej veci.
- 33 [omissis]
- 34 Dôsledkom odpovede, ktorá by viedla k reštriktívnemu chápaniu právomoci stanovenej v článku 13 nariadenia, bude podľa článku 15 nariadenia *ex officio* vyhlásenie o nedostatku právomoci a zamietnutie návrhu, ktorým sa začalo konanie v tejto veci, na základe článku 1099 § 1 Občianskeho súdneho poriadku.